[2018] 5 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ.

ਮਨੋਜ ਕੁਮਾਰ

ਬਨਾਮ

ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ

(2011 ਦੀ ਫੌਜਦਾਰੀ ਅਪੀਲ ਨੰ. 795)

15 ਮਈ, 2018

[ਐਨ. ਵੀ. ਰਮਨਾ ਅਤੇ ਐਸ. ਅਬਦੁਲ ਨਜ਼ੀਰ, ਜੇਜੇ.]

ਦੰਡ ਸੰਹਿਤਾ, 1860 - ਉਪ ਧਾਰਾ 304 ਭਾਗ-II ਅਤੇ 302 – ਮੁਕੱਦਮਾ ਮਾਮਲਾ ਕਿ ਪੀ.ਡਬਲਿਊ-1 ਅਤੇ 'ਪੀ' ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਤੋਂ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਹੋ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਮੁਕੱਦਮਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਸੀ - ਇਹ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਜਦੋਂ 'ਪੀ' ਪੀ.ਡਬਲਿਊ-13 ਅਤੇ ਡੀਡਬਲਯੂ -1 ਦੇ ਨਾਲ ਨੇੜਲੇ ਪਿੰਡ ਤੋਂ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਵਾਪਸ ਆ ਰਹੇ ਸਨ ਤਾਂ ਉਹ ਵਿਵਾਦਿਤ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਏ, ਅਚਾਨਕ, ਹਥਿਆਰਾਂ ਨਾਲ ਲੈਸ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ 'ਪੀ' 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਉਸ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ - ਜ਼ਖਮੀ 'ਪੀ' ਨੂੰ ਇੱਕ ਪੁਲਿਸ ਚੌਕੀ ਲਿਜਾਇਆ ਗਿਆ, ਜਿੱਥੇ ਉਸਨੇ ਰਿਪੋਰਟ ਦਰਜ ਕਰਵਾਈ - ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਉਸਨੂੰ ਇੱਕ ਸਿਹਤ ਕੇਂਦਰ ਲਿਜਾਇਆ ਗਿਆ, ਜਿੱਥੇ ਡਾਕਟਰ-ਪੀ.ਡਬਲਿਊ-4 ਨੇ ਉਸਦੀ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਹਸਪਤਾਲ ਰੈਫਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਹਸਪਤਾਲ ਜਾਂਦੇ ਸਮੇਂ ਉਸਦੀ ਹਾਲਤ ਵਿਗੜ ਗਈ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਪੀ.ਡਬਲਿਊ-4 ਵਾਪਸ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਮ੍ਰਿਤਕ ਐਲਾਨ ਦਿੱਤਾ - ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਨੇ ਸਾਰੇ 7 ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਉਪ ਧਾਰਾ ਅਧੀਨ 302,341 ਅਤੇ 323 ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੇ 149 ਅਤੇ ਉਪ ਧਾਰਾ147 ਅਤੇ 148 - ਹਾਲਾਂਕਿ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ 4 ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਪਰ ਹੋਰ 3 ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ-ਅਪੀਲਾਂ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ - ਅਪੀਲ 'ਤੇ, ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ: ਕੇਸ ਦੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੀ ਸਮੁੱਚੀਤਾ ਇਹ ਦਰਸਾਏਗੀ ਕਿ ਅਚਾਨਕ ਜ਼ਬਾਨੀ ਝਗੜਾ ਹੋਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮ੍ਰਿਤਕ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਈ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਸੋਚੀ-ਸਮਝੀ ਯੋਜਨਾ ਨਹੀਂ ਸੀ - ਦੋਵਾਂ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਲੰਬਿਤ ਸਿਵਲ ਵਿਵਾਦਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਇੱਕ ਮਾਮੂਲੀ ਜ਼ੁਬਾਨੀ ਗੱਲਬਾਤ ਇੱਕ 'ਅਚਾਨਕ ਸਰੀਰਕ ਹਮਲੇ' ਵਿੱਚ ਬਦਲ ਗਈ - ਤੁਰੰਤ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ 'ਪੀ' ਦੀ ਮੌਤ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਬਾਅਦ, ਖੂਨ ਵਹਿਣ ਕਾਰਨ ਹੋਈ - ਦੋ ਸਾਧਾਰਨ ਸੱਟਾਂ ਲੱਗੀਆਂ ਅਤੇ ਇੱਕ ਘਾਤਕ ਨਿਕਲੀ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ - ਹਾਲਾਤ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦਾ ਮੌਤ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣਨ ਦਾ ਕੋਈ ਇਰਾਦਾ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਸਨੂੰ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਖੋਪੜੀ 'ਤੇ ਸੱਟ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ ਹਥਿਆਰ ਮੌਤ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣ ਸਕਦਾ ਹੈ - ਪਰ ਮੌਤ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣਨ ਜਾਂ ਅਜਿਹੀ ਸਰੀਰਕ ਸੱਟ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਦੇ ਇਰਾਦੇ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ ਜੋ ਮੌਤ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਅਪਰਾਧ ਧਾਰਾ 300 ਆਈਪੀਸੀ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਧਾਰਾ 304 ਭਾਗ-II, ਆਈਪੀਸੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਆਵੇਗਾ - ਇਸ ਲਈ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਦੋਸ਼ੀ ((ਏ-1,ਏ-2 3ਅਤੇ ਏ-3ਅਤੇ ਧਾਰਾ 304 ਭਾਗ-II ਦੇ ਅਧੀਨ ਸਜ਼ਾਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਹਨ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 300 ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਨਹੀਂ।

ਅਪੀਲਾਂ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਅਦਾਲਤ

ਆਯੋਜਿਤ: 1. ਕੇਸ ਦੇ ਮੌਜੂਦਾ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੀ ਸਮੁੱਚੀਤਾ ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਅਚਾਨਕ ਜ਼ੁਬਾਨੀ ਝਗੜਾ ਹੋਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮ੍ਰਿਤਕ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਈ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਸੋਚੀ-ਸਮਝੀ ਯੋਜਨਾ ਨਹੀਂ ਸੀ।ਦੋਵਾਂ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਲੰਬਿਤ ਸਿਵਲ ਵਿਵਾਦਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਇੱਕ ਛੋਟੀ ਜਿਹੀ ਜ਼ੁਬਾਨੀ ਗੱਲਬਾਤ ਅਚਾਨਕ ਸਰੀਰਕ ਹਮਲੇ ਵਿੱਚ ਬਦਲ ਗਈ। [ਪੈਰਾ 25] [373- ਡੀ-ਈ]

2. ਪੀ.ਡਬਲਿਊ 5 ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ 'ਤੇ ਨਜ਼ਰ ਮਾਰਨਾ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ ਜਿਸਨੇ ਪੋਸਟ ਮਾਰਟਮ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸੱਜੇ ਕੰਨ ਦੇ ਉੱਪਰ ਸੱਜੇ ਪੈਰੀਟਲ ਖੇਤਰ 'ਤੇ 4" ਅਤੇ 10" ਆਕਾਰ ਦਾ ਇੱਕ ਕੱਟਿਆ ਹੋਇਆ ਜ਼ਖ਼ਮ ਸੀ ਅਤੇ ਸੱਜੇ ਹੱਥ ਦੀ ਉਂਗਲੀ 'ਤੇ 1" ਆਕਾਰ ਦਾ ਇੱਕ ਹੋਰ ਕੱਟਿਆ ਹੋਇਆ ਜ਼ਖ਼ਮ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਗਵਾਹੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ "ਦਿਮਾਗ ਭਰਿਆ ਹੋਇਆ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਖੋਪੜੀ 'ਤੇ ਕੋਈ ਫ੍ਰੈਕਚਰ ਨਹੀਂ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ"। ਹਾਲਾਂਕਿ ਕਰਾਸ ਇਮਤਿਹਾਨ ਵਿੱਚ ਉਸਨੇ ਇੱਕ ਜਗ੍ਹਾ 'ਤੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਖੋਪੜੀ 'ਤੇ ਸੱਟ ਨੰਬਰ 2 'ਗੰਭੀਰ' ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਦਿਮਾਗ ਵਿੱਚ ਖੂਨ ਵਗਿਆ। ਇਹ ਖਾਸ ਤੱਥ ਪੋਸਟਮਾਰਟਮ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਸੱਟ ਦੇ ਕਾਰਨ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਪੀ.ਡਬਲਿਊ5 ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਤਿੱਖੀ ਧਾਰ ਵਾਲੀ ਚੀਜ਼ ਨਾਲ ਵਾਰ ਕਰਨ ਕਾਰਨ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਖੋਪੜੀ ਦੀ ਸੱਟ ਦੀ ਡੂੰਘਾਈ ਤਾਕਤ ਅਤੇ ਗਤੀ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਇਹ ਸਟੈਂਡ ਕਾਇਮ ਰੱਖਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ 'ਖੋਪੜੀ ਦੀ ਸੱਟ' ਸੀ ਨਾ ਕਿ 'ਖੋਪੜੀ ਦੀ ਸੱਟ'। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਉਸਨੇ ਸਿਰ ਦੀ ਸੱਟ ਦੀ ਡੂੰਘਾਈ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਮਾਪਿਆ ਜੋ ਵਰਗੀਕਰਨ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ ਸੱਟ। [ਪੈਰਾ 28] [374- ਈ- ਜੀ]

3. ਹਮਲੇ ਦੀ ਤਾਕਤ ਅਤੇ ਗੰਭੀਰਤਾ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਹਮਲਾ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਮੌਤ ਦੀ ਸੰਭਾਵਤ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਜੇਕਰ ਉਸਦਾ ਇਰਾਦਾ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀ ਸੱਟ ਪਹੁੰਚਾ ਕੇ ਕਤਲ ਕਰਨ ਦਾ ਹੁੰਦਾ, ਤਾਂ ਉਸਨੇ ਹਥਿਆਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਾਫ਼ੀ ਤਾਕਤ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਹੁੰਦੀ ਅਤੇ ਉਸ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਡੂੰਘੀ ਸੱਟ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣਦਾ ਜਿਸ ਨਾਲ ਖੋਪੜੀ ਟੁੱਟ ਜਾਂਦੀ। ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਇਸ ਖਾਸ ਪਹਿਲੂ ਪ੍ਰਤੀ ਕੁਝ ਸਤਿਕਾਰ ਦਿਖਾਉਣ ਲਈ ਪਾਬੰਦ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 30] [375- ਸੀ-ਈ]

4. ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਮੌਤ ਤੁਰੰਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ, ਪਰ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਮੌਤ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਬਾਅਦ ਖੂਨ ਵਹਿਣ ਕਾਰਨ ਹੋਈ। ਜਦੋਂ ਹਥਿਆਰਾਂ ਨਾਲ ਲੈਸ ਦੋਸ਼ੀ ਸਮੂਹ ਦੇ ਕਈ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੇ ਮ੍ਰਿਤਕ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ, ਤਾਂ ਸਿਰਫ਼ ਦੋ ਸੱਟਾਂ ਦੇਖ ਕੇ ਹੈਰਾਨੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਉਹ ਵੀ, ਦੋ ਸਾਧਾਰਨ ਸੱਟਾਂ ਹੀ ਲੱਗੀਆਂ ਹਨ; ਬੇਸ਼ੱਕ, ਅਜਿਹੀ ਇੱਕ ਸਾਧਾਰਨ ਸੱਟ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਬਾਅਦ ਘਾਤਕ ਸਾਬਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਹਾਲਾਤ

ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦਾ ਮੌਤ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣਨ ਦਾ ਕੋਈ ਇਰਾਦਾ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਸਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਖੋਪੜੀ ਨੂੰ ਸੱਟ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਲਈ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ ਹਥਿਆਰ ਮੌਤ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਮੌਤ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣਨ ਜਾਂ ਅਜਿਹੀ ਸਰੀਰਕ ਸੱਟ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਦੇ ਇਰਾਦੇ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮੌਤ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣਨ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ, ਅਪਰਾਧ ਧਾਰਾ 300, ਆਈਪੀਸੀ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 304, ਭਾਗ ॥ ਦੇ ਅੰਦਰ ਆਵੇਗਾ। ਇਸ ਲਈ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਏ-1, ਏ-3 ਅਤੇ ਏ-4 ਧਾਰਾ 304 ਭਾਗ ॥ ਆਈਪੀਸੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਜ਼ਾਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਹਨ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 300 ਆਈਪੀਸੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਨਹੀਂ। [ਪੈਰਾ 31, 32] [375-ਈ-ਜੀ; 376-ਏ]

ਸ਼੍ਰੀਧਰ ਭੂਯਾਨ ਬਨਾਮ ਉੜੀਸਾ ਰਾਜ, (2004) 11 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 395: [2004] 3 ਸਪਲ. ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ 395; ਦੇਵ ਨਾਥ ਰਾਏ ਬਨਾਮ ਬਿਹਾਰ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ ਆਦਿ, ਏ.ਆਈ.ਆਰ 2017 ਐਸ.ਸੀ 5428 - 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ।

ਕੈਮਿਲੋ ਵਾਜ਼ ਬਨਾਮ ਗੋਆ ਰਾਜ, (2000) 9 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 1: [2000] 2 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ 1088 - ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਮੋਦੀ, ਏ ਟੈਕਸਟਬੁੱਕ ਆਫ਼ ਮੈਡੀਕਲ ਜੂਰੀਸਪ੍ਰੂਡੈਂਸ ਐਂਡ ਟੌਕਸੀਕੋਲੋਜੀ, 25ਵਾਂ ਐਡੀਸ਼ਨ- ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਕੇਸ ਲਾਅ ਰੈਫਰੈਂਸ

[2004] 3 ਸਪਲ. ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ 395 ਪੈਰਾ 24 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ

[2000] 2 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ 1088 ਪੈਰਾ 26 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ

ਏਆਈਆਰ 2017 ਐਸਸੀ 5428 ਪੈਰਾ 27 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ

ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ: ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਨੰ. 2011 ਦਾ 795

2006 ਦੀ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਨੰ. 312 ਵਿੱਚ ਸ਼ਿਮਲਾ ਵਿਖੇ ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ 20.11.2009 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ 2011 ਦੀ

ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਨੰ. 796 ਅਤੇ 797 ਦੇ

ਨਾਲ।

ਸ਼ਿਵ ਰਾਮ ਸ਼ਰਮਾ, ਸਤੇਂਦਰ ਕੁਮਾਰ ਸ਼੍ਰੀਵਾਸਤਵ, ਗੋਪਾਲ ਪ੍ਰਸਾਦ, ਪੁਖਰਾਮਬਮ ਰਮੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਲਈ ਵਕੀਲ।

ਅਭਿਨਵ ਮੁਖਰਜੀ, ਏਏਜੀ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਬਿਹੂ ਸ਼ਾਮਰਾ, ਸਿਧਾਰਥ ਗਰਗ, ਅਜੈ ਮਾਰਵਾਹ, ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਲਈ ਵਕੀਲ।

ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ

ਐਨ. ਵੀ. ਰਮਾਣਾ, ਜੇ. 1. ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਅਪੀਲਾਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਛੁੱਟੀ ਦੁਆਰਾ

20 ਨਵੰਬਰ, 2009 ਨੂੰ ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ 2006 ਦੀ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 312 ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਨਿਰਦੇਸ਼ਿਤ ਹਨ ਜਿਸ ਦੁਆਰਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡ ਸੰਹਿਤਾ (ਆਈਪੀਸੀ) ਦੀ ਧਾਰਾ 302, 341 ਅਤੇ 323 ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ ਸਿੱਖਿਅਤ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਸਜ਼ਾ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ।

2. ਇਹਨਾਂ ਅਪੀਲਾਂ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੱਥ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਕੇਸ ਤੋਂ ਕੱਢੇ ਗਏ ਹਨ, ਇਹ ਹਨ ਕਿ ਮਾਲੀਆ ਰਿਕਾਰਡ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਇੱਕ ਜਾਰਮ ਸਿੰਘ (ਪੀ.ਡਬਲਿਊ1) ਅਤੇ ਹੋਰ ਖਟਾ/ਖਤੌਣੀ ਵਾਲੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਮਾਲਕ ਹਨ। ਨੰਬਰ 164/220, ਖਸਰਾ ਨੰਬਰ 605। ਉਕਤ ਜਾਰਮ ਸਿੰਘ (ਪੀ.ਡਬਲਿਊ1) ਨੇ ਉਪਰੋਕਤ ਜ਼ਮੀਨ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਲਾਲ ਅਤੇ ਸੁਭਾਸ਼ ਚੰਦ ਕੋਲ ਗਿਰਵੀ ਰੱਖੀ ਸੀ, ਪਰ ਜ਼ਮੀਨ ਪ੍ਰੇਮ ਦਾਸ (ਮ੍ਰਿਤਕ) ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਰਹੀ। ਉਕਤ ਜ਼ਮੀਨ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਤੋਂ ਪਰੇਸ਼ਾਨ, ਪੀ.ਡਬਲਿਊ 1— ਜਾਰਮ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਪ੍ਰੇਮ ਦਾਸ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਸਿਵਲ ਮੁਕੱਦਮਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਵਿਵਾਦਿਤ ਜ਼ਮੀਨ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵੀ ਉਸਾਰੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਰੋਕਿਆ।

3. 24 ਮਾਰਚ, 2004 ਨੂੰ ਰਾਤ ਲਗਭਗ 8.30 ਵਜੇ ਜੀਵਨ (ਪੀ.ਡਬਲਿਊ12)— ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਪ੍ਰੇਮ ਦਾਸ ਦੀ ਭਾਲ ਵਿੱਚ ਘਰੋਂ ਨਿਕਲਿਆ ਜੋ ਨੇੜਲੇ ਪਿੰਡ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਪ੍ਰੇਮ ਦਾਸ ਨੂੰ ਯਸ਼ਵੰਤ ਸਿੰਘ (ਪੀ.ਡਬਲਿਊ13) ਅਤੇ ਨਰਸੋ ਰਾਮ (ਡੀ ਡਬਲਯੂ 1) ਦੇ ਨਾਲ ਛੇਦੂ ਨਾਮਕ ਪਿੰਡ ਦੇ ਨੇੜੇ ਮਿਲਿਆ। ਉਹ ਸਾਰੇ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਵਾਪਸ ਆਉਂਦੇ ਸਮੇਂ, ਵਿਵਾਦਤ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਪਾਰ ਪਹੁੰਚੇ ਜਿੱਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਮੈਂਬਰ ਮਿਲੇ, ਕੁੱਲ ਸੱਤ ਵਿਅਕਤੀ। ਅਚਾਨਕ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪ੍ਰੇਮ ਦਾਸ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਮਨੋਜ ਕੁਮਾਰ (ਏ4) ਬੇਲਚਾ (ਬੇਲਚਾ) ਲੈ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਸੁਰਿੰਦਰ ਕੁਮਾਰ (ਏ3) ਇੱਕ ਦਾਤਰੀ (ਦਾਤਰੀ) ਲੈ ਰਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਦੋਸ਼ੀ ਡੰਡਿਆਂ ਨਾਲ ਲੈਸ ਸਨ। ਮਨੋਜ ਕੁਮਾਰ (ਏ4) ਨੇ ਪ੍ਰੇਮ ਦਾਸ ਦੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਬੇਲਚਾ (ਕੁਦਾਲ) ਮਾਰਿਆ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਦਾਤਰੀ ਦਾ ਵਾਰ ਕੀਤਾ - ਜਿਸ ਨਾਲ ਪ੍ਰੇਮ ਦਾਸ ਦੇ ਸੱਜੇ ਹੱਥ ਦੀ ਉਂਗਲੀ 'ਤੇ ਸੱਟ ਲੱਗੀ ਜਦੋਂ ਕਿ ਹੋਰ ਦੋਸ਼ੀ ਉਸਨੂੰ ਡੰਡਿਆਂ ਨਾਲ ਕੁੱਟ ਰਹੇ ਸਨ। ਆਪਣੀ ਜਾਨ ਬਚਾਉਣ ਲਈ - ਮ੍ਰਿਤਕ ਪ੍ਰੇਮ ਦਾਸ, ਯਸ਼ਵੰਤ ਸਿੰਘ (ਪੀ.ਡਬਲਿਊ13), ਨਰਸੋ ਰਾਮ (ਡੀ ਡਬਲਯੂ 1) - ਅਤੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਜੀਵਨ (ਪੀ.ਡਬਲਿਊ12) ਭੱਜ ਗਏ - ਜਦੋਂ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਰੰਗੀਲ ਸਿੰਘ (ਏ1) ਐਲਾਨ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਪ੍ਰੇਮ ਦਾਸ ਨੂੰ - ਆਪਣੀ ਜਾਨ ਗੁਆਉਣੀ ਪਵੇਗੀ। ਦੂਜਾ ਰਸਤਾ ਅਪਣਾ ਕੇ, ਜੀਵਨ (ਪੀ.ਡਬਲਿਊ12) - ਯਸ਼ਵੰਤ ਸਿੰਘ (ਪੀ.ਡਬਲਿਊ13) ਦੀ ਦੁਕਾਨ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਿਆ ਜਿੱਥੇ ਉਸਨੇ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ - ਪ੍ਰੇਮ ਦਾਸ ਨੂੰ ਅਰਧ-ਬੇਹੋਸ਼ੀ ਦੀ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪਾਇਆ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਖੂਨ ਵਹਿ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਹ

ਡਰਾਈਵਰ ਅਸ਼ੋਕ ਕੁਮਾਰ (ਪੀ.ਡਬਲਿਊ2) ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਮਾਰੂਤੀ ਵੈਨ ਨਾਲ ਬੁਲਾਇਆ ਅਤੇ ਜ਼ਖਮੀ ਪ੍ਰੇਮ ਦਾਸ ਨੂੰ ਸਿੰਹੁੰਟਾ ਵਿਖੇ ਪੁਲਿਸ ਚੌਕੀ ਲੈ ਗਿਆ ਅਤੇ ਰਿਪੋਰਟ ਦਰਜ ਕਰਵਾਈ। ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ, 2004 ਦੀ ਐਫਆਈਆਰ ਨੰਬਰ 45 (ਐਕਸਟੈਂਸ਼ਨ ਪੀ.ਡਬਲਿਊ.6/ਏ) ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ।

4. ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਜ਼ਖਮੀ ਪ੍ਰੇਮ ਦਾਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਹੈਲਥ ਸੈਂਟਰ, ਸਿਹੁੰਟਾ ਭੇਜਿਆ ਜਿੱਥੇ ਡਾ. ਪਰਵੀਨ ਕੁਮਾਰ (ਪੀਡਬਲਯੂ4) ਨੇ ਉਸਦੀ ਦੇਖਭਾਲ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਮੈਡੀਕੋ ਲੀਗਲ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ (ਐਕਸਟੈਂਸ਼ਨ ਪੀਡਬਲਯੂ4/ਏ) ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ। ਕਿਉਂਕਿ ਉਸਦੀ ਹਾਲਤ ਵਿਗੜਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ, ਉਸਨੂੰ ਬਿਹਤਰ ਇਲਾਜ ਲਈ ਰਾਜਿੰਦਰ ਪ੍ਰਸਾਦ ਮੈਡੀਕਲ ਕਾਲਜ (ਆਰਪੀਐਮਸੀ), ਧਰਮਸ਼ਾਲਾ ਰੈਫਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਰਸਤੇ ਵਿੱਚ ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਪੀੜਤ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰ ਜੀਵਨ ਦੀਆਂ ਕਾਲਾਂ ਦਾ ਜਵਾਬ ਨਹੀਂ ਦੇ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਕੁਝ ਗਲਤ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਉਸਨੂੰ ਡਾਕਟਰ ਪ੍ਰਵੀਨ ਕੁਮਾਰ (ਪੀਡਬਲਯੂ4) ਕੋਲ ਵਾਪਸ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਜਾਂਚ ਕਰਨ 'ਤੇ ਉਸਨੂੰ ਸੱਟਾਂ ਦੀ ਤਾਬ ਨਾ ਝੱਲਦੇ ਹੋਏ ਦਮ ਤੋੜ ਦਿੱਤਾ।

5. ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ, ਪੀ.ਡਬਲਿਊ18—ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਨੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਮੌਤ ਦੀ ਸੂਚਨਾ ਮਿਲਣ 'ਤੇ, ਫੋਟੋਗ੍ਰਾਫਰ ਨੂੰ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਲੈਣ ਲਈ ਬੁਲਾਇਆ, ਜਾਂਚ (ਐਕਸਟੈਂਸ਼ਨ ਪੀ.ਡਬਲਿਊ11/ਏ) ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਲਾਸ਼ ਨੂੰ ਪੋਸਟਮਾਰਟਮ ਲਈ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਉਸਨੇ ਸਾਈਟ ਪਲਾਨ (ਐਕਸਟੈਂਸ਼ਨ ਪੀ.ਡਬਲਿਊ18/ਏ) ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ, ਜ਼ਖਮੀ ਯਸ਼ਵੰਤ ਸਿੰਘ (ਐਕਸਟੈਂਸ਼ਨ ਪੀ.ਡਬਲਿਊ 13) ਦੀ ਡਾਕਟਰੀ ਜਾਂਚ ਕਰਵਾਈ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਖੂਨ ਨਾਲ ਲੱਥਪੱਥ ਕਮੀਜ਼ (ਐਕਸਟੈਂਸ਼ਨ ਪੀ.ਡਬਲਿਊ13/B) ਜ਼ਬਤ ਕਰ ਲਈ। ਜਾਂਚ ਦੌਰਾਨ, ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਘਟਨਾ ਵਾਲੀ ਥਾਂ ਦਾ ਦੌਰਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਏ5 ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚੋਂ ਖੂਨ ਨਾਲ ਲੱਥਪੱਥ ਮਿੱਟੀ, ਪੱਥਰ (ਐਕਸਟੈਂਸ਼ਨ ਪੀ.ਡਬਲਿਊ16/ਏ), ਬੇਲਚਾ (ਐਕਸਟੈਂਸ਼ਨ ਪੰਨਾ2) ਇਕੱਠਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਏ5 ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਦਾਤਰੀ (ਐਕਸਟੈਂਸ਼ਨ ਪੰਨਾ1) ਅਤੇ ਸੋਟੀਆਂ (ਐਕਸਟੈਂਸ਼ਨ ਪੰਨਾ3) ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੀਆਂ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ—ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 1 (ਰੰਗੀਲ ਸਿੰਘ) ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚੋਂ ਉਦਾਹਰਣ ਵਜੋਂ ਪੀ.ਡਬਲਿਊ14/ਏ ਦੇ ਤਹਿਤ ਉਸਦੇ ਖੂਨ ਨਾਲ ਲੱਥਪੱਥ ਕੱਪੜੇ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਫੋਰੈਂਸਿਕ ਜਾਂਚ ਲਈ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

6. ਜਾਂਚ ਪੂਰੀ ਹੋਣ 'ਤੇ, ਕੇਸ ਨੂੰ ਡਲਹੌਜ਼ੀ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਐਸਡੀਜੇਐਮ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬਦਲੇ ਵਿੱਚ ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਚੰਬਾ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਧਾਰਾ 147/149, 148/149, 341/149, 323/149, 302/149 ਅਤੇ 506/149, ਆਈਪੀਸੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਜ਼ਾ ਯੋਗ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਦੋਸ਼ ਤੈਅ ਕੀਤੇ। ਰੰਗੀਲ ਸਿੰਘ (ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 1), ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ (ਦੋਸ਼ੀ ਨੰ. 2) ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ (ਦੋਸ਼ੀ ਨੰ. 3), ਮਨੋਜ ਕੁਮਾਰ (ਦੋਸ਼ੀ ਨੰ. 4), ਰੇਖਾ ਦੇਵੀ (ਦੋਸ਼ੀ ਨੰ. 5), ਵੀਨਾ ਦੇਵੀ (ਦੋਸ਼ੀ ਨੰ. 6) ਅਤੇ ਬਿਆਸੋ ਦੇਵੀ (ਦੋਸ਼ੀ ਨੰ. 7) ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਬੇਕਸੂਰ ਦੱਸਿਆ ਅਤੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ। ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ, ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਨੇ 18 ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਲਈ ਇੱਕ ਗਵਾਹ ਸੀ। ਇੱਕ ਪੂਰਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਂਦੇ ਹੋਏ, ਵਿਦਵਾਨ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਨੇ ਇਹ ਰਾਏ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਸਾਬਤ ਹੋਏ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਏ ਗਏ ਸਨ ਸਿਵਾਏ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦੇ।

ਧਾਰਾ 506/149, ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ.। ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ - ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਹੇਠਾਂ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਸ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਨਾਲ ਕਿ ਸਾਰੀਆਂ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਇੱਕੋ ਸਮੇਂ ਚੱਲਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ।

ਦੋਸ਼ੀ ਦਾ ਨਾਮ	ਸੈਕਸ਼ਨ	ਸਜ਼ਾ
ਸਾਰੇ ਦੋਸ਼ੀ	149 ਦੀ ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਨੂੰ 302 ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੋ	ਉਮਰ ਕੈਦ ਅਤੇ 10,000/- ਰੁਪਏ ਦਾ ਜੁਰਮਾਨਾ। ਜੁਰਮਾਨੇ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਵਿੱਚ ਡਿਫਾਲਟ ਹੋਣ ਦੀ ਸੂਰਤ ਵਿੱਚ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਹਰੇਕ ਨੂੰ ਦੋ ਸਾਲ ਦੀ ਹੋਰ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਹੋਵੇਗੀ।
ਸਾਰੇ ਦੋਸ਼ੀ	ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 147	ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਕੈਦ ਅਤੇ 1000/- ਰੁਪਏ ਦਾ ਜੁਰਮਾਨਾ। ਜੁਰਮਾਨੇ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਵਿੱਚ ਡਿਫਾਲਟ ਹੋਣ ਦੀ ਸੂਰਤ ਵਿੱਚ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਹਰੇਕ ਨੂੰ ਦੋ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਹੋਰ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਹੋਵੇਗੀ।
ਸਾਰੇ ਦੋਸ਼ੀ	ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 148	ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਕੈਦ ਅਤੇ 1000/- ਰੁਪਏ ਦਾ ਜੁਰਮਾਨਾ। ਜੁਰਮਾਨੇ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਵਿੱਚ ਡਿਫਾਲਟ ਹੋਣ ਦੀ ਸੂਰਤ ਵਿੱਚ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਹਰੇਕ ਨੂੰ ਦੋ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਹੋਰ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਹੋਵੇਗੀ।
ਸਾਰੇ ਦੋਸ਼ੀ	149 ਦੀ ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਨੂੰ 323 ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੋ	ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਕੈਦ ਅਤੇ 1000/- ਰੁਪਏ ਦਾ ਜੁਰਮਾਨਾ। ਜੁਰਮਾਨੇ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਵਿੱਚ ਡਿਫਾਲਟ ਹੋਣ ਦੀ ਸੂਰਤ ਵਿੱਚ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਹਰੇਕ ਨੂੰ ਦੋ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਹੋਰ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਹੋਵੇਗੀ।
ਸਾਰੇ ਦੋਸ਼ੀ	149 ਦੀ ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਨੂੰ 341 ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੋ	ਇੱਕ-ਇੱਕ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਸਾਧਾਰਨ ਕੈਦ ਅਤੇ 500/- ਰੁਪਏ ਦਾ ਜੁਰਮਾਨਾ। ਜੁਰਮਾਨੇ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਨਾ ਕਰਨ ਦੀ ਸੂਰਤ ਵਿੱਚ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਹਰੇਕ ਨੂੰ ਸੱਤ ਦਿਨ ਹੋਰ ਦੀ ਸਾਧਾਰਨ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਭੁਗਤਣੀ ਪਵੇਗੀ।

7. ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਸੰਖੇਪ ਤਰਕ ਨੂੰ ਬਿਆਨ ਕਰਨਾ ਢੁਕਵਾਂ ਹੋਵੇਗਾ ਅਦਾਲਤ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਦੋਸ਼ੀ-ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਇੱਥੇ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ-

i. ਕਿ ਜਾਇਦਾਦ ਵਿੱਚ ਦਿਲਚਸਪੀ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਜਾਂ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਦੋਸਤ ਹੋਣ ਦੇ ਗਵਾਹ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹਿੱਤ ਵਾਲੇ ਗਵਾਹਾਂ`` ਵਜੋਂ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਠਹਿਰਾਏਗੀ।
ii. ਦੋ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਗੈਰ-ਪ੍ਰੀਖਿਆ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਨਾਲ ਹੋਣ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਹੈ, ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਲਈ ਘਾਤਕ ਨਹੀਂ ਹੈ।
iii. ਕਿ ਡੀਡਬਲਯੂ-1 ਨੇ ਉਸ ਘਟਨਾ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਦੁਆਰਾ ਕੁੱਟਿਆ ਗਿਆ ਸੀ।
iv. ਅਦਾਲਤ ਡੀਡਬਲਯੂ-1 ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਿਧਾਂਤਾਂ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਸਦੇ ਬਿਆਨ ਵਿਰੋਧੀ ਹਨ।
v. ਕਿ ਬੇਲਚਾ (ਕਥਿਤ ਹਥਿਆਰ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ) 'ਤੇ ਮਿਲੇ ਖ਼ੂਨ ਦੇ ਧੱਬੇ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਘਟਨਾ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਹਨ।
vi. ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਵਿਸੇਰਾ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸ਼ਰਾਬ ਨਹੀਂ ਮਿਲੀ।
vii. ਕਿ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਵਾਜਬ ਸ਼ੱਕ ਤੋਂ ਪਰੇ ਕੇਸ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਸੀ।

8. ਪੀੜਤ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੇ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਸੁਣਾਈ ਗਈ ਆਪਣੀ ਸਜ਼ਾ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲ ਕਰਨ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ। ਇੱਥੇ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਅੰਸ਼ਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ, ਮੁਲਜ਼ਮ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ (ਏ2), ਬਿਆਸੋ ਦੇਵੀ (ਏ7) , ਰੇਖਾ ਦੇਵੀ (ਏ5) ਅਤੇ ਵੀਨਾ ਦੇਵੀ (ਏ6) ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ੱਕ ਦਾ ਲਾਭ ਦਿੱਤਾ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਆਧਾਰਾਂ 'ਤੇ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਰੰਗੀਲ ਸਿੰਘ (ਏ1), ਸੁਰਿੰਦਰ ਕੁਮਾਰ (ਏ3) ਅਤੇ ਮਨੋਜ ਕੁਮਾਰ (ਏ4) ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਸੁਣਾਈ ਗਈ ਸਜ਼ਾ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ-
i. ਕਿ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਪਹਿਲਾਂ ਹੋਏ ਜ਼ਮੀਨੀ ਝਗੜੇ ਕਾਰਨ ਸੀ।
ii. ਕਿ ਡੀਡਬਲਯੂ-1 ਦਾ ਬਿਆਨ ਵਿਸ਼ਵਾਸਯੋਗ ਨਹੀਂ ਸੀ।
iii. ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 1 ਦੇ ਕੱਪੜਿਆਂ 'ਤੇ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਬਲੱਡ ਗਰੁੱਪ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਨਾਲ ਮੇਲ ਖਾਂਦਾ ਸੀ।
iv. ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇਸਤਗਾਸਾ ਕੇਸ ਨੂੰ ਹੋਰ ਗੈਰ-ਸੰਬੰਧਿਤ ਪਰਿਵਾਰਕ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਫਸਾਉਣ ਦੀ ਹੱਦ ਤੱਕ ਵਧਾ-ਚੜ੍ਹਾ ਕੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

9. ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ ਨਾਰਾਜ਼, ਮਨੋਜ ਕੁਮਾਰ (2017 ਦਾ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 795), ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ (2011 ਦਾ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 796) ਅਤੇ ਰੰਗੀਲ ਸਿੰਘ (2011 ਦਾ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 797) ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਹਨ। ਅਸੀਂ ਇਸ ਸਾਂਝੇ ਹੁਕਮ ਦੁਆਰਾ ਇਹਨਾਂ ਅਪੀਲਾਂ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰਨ ਦਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਰੱਖਦੇ ਹਾਂ ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਰੇ ਦੋਸ਼ੀ-ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਉਸੇ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਸਾਂਝੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ।

10. ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਦੇ ਹਿੱਸਿਆਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦਾ ਪੂਰਾ ਮਾਮਲਾ ਧਿਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਲੰਬਿਤ ਸਿਵਲ ਮੁਕੱਦਮਿਆਂ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਧਿਰ 'ਤੇ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਥਾਨ ਅਤੇ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਦੀ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਯੋਜਨਾ ਬਣਾਈ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ ਘਟਨਾ ਵਿਵਾਦਤ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਨੇੜੇ ਵਾਪਰੀ ਹੈ ਜੋ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੁਆਰਾ ਚਲਾਏ ਗਏ ਪਿੰਡ ਦੇ ਰਸਤੇ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਦਰਸਾਏਗਾ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਜਾਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਜਾਂ ਹੋਰ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਤਬਾਹ ਕਰਨ ਲਈ ਵਿਵਾਦਤ ਜਾਇਦਾਦ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਿਆ ਸੀ। ਫਿਰ, ਉਹ ਇਸ ਸਟੈਂਡ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿੱਥੇ ਕਈ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੇ ਮ੍ਰਿਤਕ 'ਤੇ ਕਈ ਹਥਿਆਰਾਂ ਨਾਲ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਜਾਨ ਲੈਣ ਦੇ ਇਰਾਦੇ ਨਾਲ, ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਸਰੀਰ 'ਤੇ ਪਾਏ ਗਏ ਮਾਮੂਲੀ ਸਾਧਾਰਨ ਜ਼ਖ਼ਮਾਂ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਮੌਤ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣਨ ਦੇ ਇਰਾਦੇ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ - ਤਾਂ ਜੋ ਧਾਰਾ 300 ਅਤੇ ਧਾਰਾ 302 ਆਈਪੀਸੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕੇ। ਮੁੱਖ ਵਕੀਲ ਨੇ ਇਸ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨ ਲਈ ਡਾਕਟਰੀ ਸਬੂਤਾਂ 'ਤੇ ਵੀ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ।
11. ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਰਾਜ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇਹਨਾਂ ਅਪੀਲਾਂ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਹੈ।

12. ਦੋਵਾਂ ਪਾਸਿਆਂ ਦੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਸੁਣੀਆਂ ਅਤੇ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਉਪਲਬਧ ਸਮੱਗਰੀ ਦੀ ਘੋਖ ਕੀਤੀ। ਕਾਨੂੰਨ ਅਤੇ ਤੱਥ ਦਾ ਇੱਕ ਮਿਸ਼ਰਤ ਸਵਾਲ ਜੋ ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਲਈ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਉਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਇੱਥੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਕਤਲ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਅਪਰਾਧਕ ਕਤਲ ਦੇ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ?

13. ਪੀ.ਡਬਲਿਊ-1 (ਜਾਰਾਮ ਸਿੰਘ), ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦਾ ਭਰਾ ਹੈ। ਉਹ ਘਟਨਾ ਦਾ ਚਸ਼ਮਦੀਦ ਗਵਾਹ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਗਵਾਹੀ ਕੋਈ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਸੁਣੀਆਂ-ਸੁਣਾਈਆਂ ਗੱਲਾਂ ਹਨ। ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਪਹਿਲੂ ਜਿਸਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਉਹ ਹੈ ਜ਼ਮੀਨੀ ਜਾਇਦਾਦ 'ਤੇ ਵਿਵਾਦ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ। ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਵਿਵਾਦਤ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਜ਼ਬਰਦਸਤੀ ਦੁਕਾਨਾਂ ਬਣਾਈਆਂ ਸਨ ਅਤੇ ਉਸਨੇ ਡਲਹੌਜ਼ੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਬੇਦਖਲੀ ਲਈ ਸਿਵਲ ਮੁਕੱਦਮਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਸੀ।

14. ਜਦੋਂ ਮ੍ਰਿਤਕ (ਪ੍ਰੇਮ ਦਾਸ) ਨੂੰ ਹਸਪਤਾਲ ਰੈਫਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਤਾਂ ਪੀਡਬਲਯੂ-4 (ਡਾ. ਪਰਵੀਨ ਕੁਮਾਰ) ਡਾਕਟਰ ਸਨ। ਉਹ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਰੈਫਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਮਰੀਜ਼ ਸ਼ਾਂਤ, ਸੁਚੇਤ ਅਤੇ ਸਮੇਂ ਅਤੇ ਸਥਾਨ ਪ੍ਰਤੀ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਣੂ ਸੀ। ਉਹ ਅੱਗੇ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸੱਟ ਨੰਬਰ 1 ਅਤੇ 2 ਤੇਜ਼ ਹਥਿਆਰ ਨਾਲ ਹੋਈ ਜਾਪਦੀ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਸੈਕਰਲ ਖੇਤਰ 'ਤੇ ਤੀਜੀ ਸੱਟ ਇੱਕ ਧੁੰਦਲੇ ਹਥਿਆਰ ਨਾਲ ਹੋਈ ਹੋਣ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ। ਉਹ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮਰੀਜ਼ ਨੂੰ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਅਗਲੇ ਇਲਾਜ ਲਈ ਆਰਪੀਐਮਸੀ ਧਰਮਸ਼ਾਲਾ ਰੈਫਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਦੋ-ਢਾਈ ਘੰਟਿਆਂ ਬਾਅਦ, ਮ੍ਰਿਤਕ ਐਲਾਨ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।
15. ਕਰਾਸ ਇਮਤਿਹਾਨ ਵਿੱਚ ਉਹ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਆਰ ਪੀ ਐਮ ਸੀ ਧਰਮਸ਼ਾਲਾ ਵਿੱਚ ਐਕਸ-ਰੇ ਲਈ ਉਸਦੀ ਸਲਾਹ ਓ.ਪੀ.ਡੀ ਰਿਕਾਰਡਾਂ ਵਿੱਚ ਕਿਤੇ ਵੀ ਪ੍ਰਤੀਬਿੰਬਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਇਹ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਪੀ.ਡਬਲਿਊ-4 ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਇੱਕ ਨਿੱਜੀ ਵੈਨ ਵਿੱਚ ਸਿਹਤ ਕੇਂਦਰ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਉਸੇ ਵਾਹਨ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਘਰ ਵਾਪਸ ਆ ਗਿਆ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਸਨੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਮਰੀਜ਼ ਆਰ ਪੀ ਐਮ ਸੀ ਧਰਮਸ਼ਾਲਾ ਜਾਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਘਰ ਵਾਪਸ ਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਲਾਜ ਦੇ ਪਹਿਲੂ 'ਤੇ, ਉਸਨੇ

16. ਪੀਡਬਲਯੂ-5 (ਡਾ. ਅਰਵਿੰਦ ਕੰਵਰ), ਨੇ ਖੋਪੜੀ ਦੇ ਖੁੱਲ੍ਹਣ 'ਤੇ ਸੱਟਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਨੂੰ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਦੱਸਿਆ-

ਖੋਪੜੀ ਦੀ ਕੈਪ ਐਕਸਟਰਾਡਿਊਰਲ ਅਤੇ ਸਬ-ਡਿਊਰਲ ਹੇਮੇਟੋਮਾ ਖੋਲ੍ਹਣ 'ਤੇ ਸੱਜੇ ਪੈਰੀਟਲ ਟੈਂਪੋਰਲ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ। ਆਕਾਰ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ਾਲ। ਦਿਮਾਗ ਭੀੜਾ ਸੀ, ਖੋਪੜੀ 'ਤੇ ਕੋਈ ਫ੍ਰੈਕਚਰ ਨਹੀਂ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ। ਇਹ ਗੱਲ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣੀ ਚੁਕਵੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਸਦੀ ਜਿਰ੍ਹਾ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਖੋਪੜੀ 'ਤੇ ਸੱਟ ਨੰਬਰ 2 ਗੰਭੀਰ ਕਿਸਮ ਦੀ ਸੀ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਦਿਮਾਗ ਵਿੱਚ ਖੂਨ ਵਗਿਆ।

ਇਹ ਸੁਝਾਅ ਦੇਣਾ ਸਹੀ ਹੈ ਕਿ

ਸਿਰ ਦੀ ਸੱਟ 'ਤੇ ਕੋਈ ਤੱਥ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਹ ਸਹੀ ਹੈ ਕਿ ਡਾ. ਮੋਦੀ ਮੈਡੀਕਲ ਨਿਆਂ ਸ਼ਾਸਤਰ ਦੇ ਮਾਹਰ ਹਨ। ਮੈਂ ਡਾ. ਮੋਦੀ ਦਾ 18ਵਾਂ ਐਡੀਸ਼ਨ ਦੇਖਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ, ਪੰਨਾ 229 'ਤੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਗੰਭੀਰ ਸੱਟ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਮੈਂ ਇਸ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਪੋਸਟ ਮਾਰਟਮ ਜਾਂਚ ਦੇ ਸਮੇਂ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਹਥਿਆਰ ਨਹੀਂ ਦੇਖਿਆ। ਜ਼ਖਮ ਨੰਬਰ 2 ਡਾਕਟਰ ਦੇ ਬਲੇਡ ਕਾਰਨ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਮੈਨੂੰ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਸਹੀ ਹੈ ਕਿ ਸੱਟ ਨੰਬਰ 2 ਤਿੱਖੀ ਧਾਰ ਵਾਲੀ ਚੀਜ਼ ਨਾਲ ਵਾਰ ਕਰਨ ਨਾਲ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਤਾਕਤ ਅਤੇ ਗਤੀ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ... ਮੈਂ ਪੋਸਟ ਮਾਰਟਮ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਖੋਪੜੀ ਦੀ ਸੱਟ ਦੀ ਡੂੰਘਾਈ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਹੀ ਹੈ ਕਿ ਖੋਪੜੀ ਦੀ ਸੱਟ ਦੀ ਡੂੰਘਾਈ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਏ ਬਿਨਾਂ, ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਗੰਭੀਰ ਸੱਟ ਸੀ। (ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

17. ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਪੀਡਬਲਯੂ-12 (ਜੀਵਨ), ਨੂੰ ਕਥਿਤ ਘਟਨਾ ਦਾ ਚਸ਼ਮਦੀਦ ਗਵਾਹ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਸਨੇ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੁਹਰਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਉਸਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿੱਚ, ਯਸ਼ਵੰਤ ਸਿੰਘ (ਪੀਡਬਲਯੂ-13) ਅਤੇ ਨਰਸੋ ਰਾਮ (ਡੀਡਬਲਯੂ1), ਦੋਸ਼ੀ-ਧਿਰ ਨੇ ਅਚਾਨਕ ਮ੍ਰਿਤਕ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਜਦੋਂ ਯਸ਼ਵੰਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਦਖਲ ਦਿੱਤਾ, ਤਾਂ ਦੋਸ਼ੀ ਧਿਰ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਵੀ ਕੁੱਟਿਆ। ਜਿਵੇਂ ਹੀ ਦੋਸ਼ੀ ਪੀਡਬਲਯੂ-12 (ਜੀਵਨ) ਵੱਲ ਭੱਜ ਰਹੇ ਸਨ, ਉਹ ਮੌਕੇ ਤੋਂ ਭੱਜ ਗਿਆ। ਭੱਜਦੇ ਹੋਏ ਉਸਨੇ ਪਿੱਛੇ ਮੁੜ ਕੇ ਦੇਖਿਆ ਅਤੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਦੇਖਿਆ (ਸਿਰ 'ਤੇ ਸੱਟ ਸਮੇਤ ਕਈ ਸੱਟਾਂ ਲੱਗਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ), ਯਸ਼ਵੰਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਨਰਸੋ ਰਾਮ ਮੌਕੇ ਤੋਂ ਭੱਜ ਰਹੇ ਸਨ। ਇਲਾਜ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਉਹ ਦੱਸਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਪੀਐਚਸੀ ਸਿਹੁੰਟਾ ਲਿਜਾਇਆ ਗਿਆ ਜਿੱਥੇ ਉਸਦਾ ਮੁੱਢਲਾ ਇਲਾਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਧਰਮਸ਼ਾਲਾ ਦੇ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿੱਚ ਰੈਫਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਕਿਉਂਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਜਵਾਬ ਨਹੀਂ ਦੇ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਉਸਨੂੰ ਪੀਐਚਸੀ ਸਿਹੁੰਟਾ ਵਾਪਸ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ, ਜਿੱਥੇ ਉਸਨੂੰ ਮ੍ਰਿਤਕ ਐਲਾਨ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

18. ਇੱਕ ਹੋਰ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਗਵਾਹ, ਜਿਸ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਅਪਰਾਧ ਵਾਲੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਸੀ, ਉਹ ਪੀ.ਡਬਲਿਊ-13 (ਯਸ਼ਵੰਤ ਸਿੰਘ) ਹੈ। ਉਸਨੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਨੂੰ ਦੁਹਰਾਇਆ ਹੈ। ਇਹ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਗਵਾਹ ਨੇ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ PHC ਸਿੰਹੁੰਟਾ ਵਿੱਚ ਇਲਾਜ ਕਰਵਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਘਰ ਵਾਪਸ ਲਿਜਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਕਿਉਂਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਹਾਲਤ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵਿਗੜ ਗਈ, ਉਸਨੂੰ PHC ਸਿੰਹੁੰਟਾ ਵਾਪਸ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ, ਜਿੱਥੇ ਉਸਨੂੰ ਮ੍ਰਿਤਕ ਐਲਾਨ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

19. ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਸਾਨੂੰ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੇ ਗਵਾਹ 'ਤੇ ਧਿਆਨ ਕੇਂਦਰਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਡੀ ਡਬਲਯੂ 1—ਨਰਸੋ ਰਾਮ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਪ੍ਰੋਸੀਕਿਊਸ਼ਨ ਗਵਾਹ ਸੀ ਅਤੇ ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਡੀ ਡਬਲਯੂ 1ਚਸ਼ਮਦੀਦ ਗਵਾਹ ਸੀ। ਡੀ ਡਬਲਯੂ 1 ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਉਹ ਯਸ਼ਵੰਤ ਸਿੰਘ (ਪੀ.ਡਬਲਿਊ13) ਦੇ ਨਾਲ ਸੀ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਉਹ ਪਿੰਡ ਠੁਕਰਾਲਾ ਵੱਲ ਵਧ ਰਹੇ ਸਨ, ਤਾਂ ਮ੍ਰਿਤਕ ਪ੍ਰੇਮ ਦਾਸ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 50 ਗਜ਼ ਦੀ ਦੂਰੀ 'ਤੇ ਮਿਲਿਆ ਅਤੇ ਉਹ ਇੱਕ ਸ਼ਰਾਬ ਦੀ ਦੁਕਾਨ ਅਤੇ ਵਿਵਾਦਿਤ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਨੇੜੇ ਗਏ ਜਿੱਥੇ Nਕੁਝ ਦੁਕਾਨਾਂ ਦੇ ਕਮਰੇ ਬਣਾਏ ਗਏ ਸਨ, ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਦੁਕਾਨਾਂ ਬੰਦ ਕਰਦੇ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਮ੍ਰਿਤਕ ਅਤੇ ਪੀ.ਡਬਲਿਊ13 ਨੇ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨਾਲ ਦੁਰਵਿਵਹਾਰ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਉਸਨੇ ਮੁਲਜ਼ਮ ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਮਨੋਜ ਕੁਮਾਰ (ਕ੍ਰਮਵਾਰ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 796/2011 ਅਤੇ 795/2011 ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾ) ਨੂੰ ਘਰ ਤੋਂ ਖਾਲੀ ਹੱਥ ਆਉਂਦੇ ਦੇਖਿਆ।

20. ਹਾਲਾਂਕਿ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਡੀ ਡਬਲਯੂ 1 ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ - ਮ੍ਰਿਤਕ ਅਤੇ ਪੀ.ਡਬਲਿਊ13 ਦੁਆਰਾ ਸ਼ਰਾਬ ਪੀਣ ਦੀ ਹੱਦ ਤੱਕ ਕਿਉਂਕਿ ਐੱਫ ਐੱਸ ਐੱਲ - ਰਿਪੋਰਟ (ਸਾਬਕਾ ਪੀ ਡਬਲਯੂ-18/ਸੀ) ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਅੰਤੜੀ ਵਿੱਚ ਸ਼ਰਾਬ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਹੈ

ਡੀ ਡਬਲਯੂ 1 ਦੇ ਬਿਆਨ ਦਾ ਹਿੱਸਾ। ਸਿਰਫ਼ ਇਸ ਲਈ ਕਿਉਂਕਿ ਕੁਝ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਇੱਕ ਹਿੱਸੇ 'ਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ, ਇਸਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਉਸਦੇ ਪੂਰੇ ਸਬੂਤ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਜਿਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਡੀ ਡਬਲਯੂ 1 ਘਟਨਾ ਦੇ ਸਮੇਂ ਮੌਜੂਦ ਸੀ, ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਵੀ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਸਦਾ ਸਬੂਤ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਸਮੂਹ ਨਾਲ ਦੁਰਵਿਵਹਾਰ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਜੋ ਸੰਬੰਧਿਤ ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਸਨ, ਇਸ ਕਾਰਨ ਕਰਕੇ ਸਵੀਕਾਰਯੋਗ ਹੈ ਅਤੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਇਸ ਵਿਵਹਾਰ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਬਦਲਾ ਲੈਣ ਲਈ ਉਕਸਾਇਆ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੀ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਕੁਝ ਹੱਦ ਤੱਕ ਸਾਬਤ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਅਪਰਾਧਿਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਜ਼ਾਬਤੇ ਦੀ ਧਾਰਾ 313 ਦੇ ਤਹਿਤ ਆਪਣੀ ਜਾਂਚ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

21. ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਸਵਾਲਾਂ 'ਤੇ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਇਹ ਉਚਿਤ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਦੋਸ਼ਪੂਰਨ ਕਤਲ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਸਵਾਲ 'ਤੇ ਡੂੰਘਾਈ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਸਬੂਤਾਂ ਤੋਂ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਰਿਹਾ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਧਿਰ ਘਟਨਾ ਵਾਲੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚੀ ਜਿੱਥੇ ਪੀ.ਡਬਲਿਊ-13 ਨੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਜ਼ੁਬਾਨੀ ਗਾਲ੍ਹਾਂ ਕੱਢਣੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਅਚਾਨਕ ਲੜਾਈ ਹੋਈ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਸੱਟਾਂ ਲੱਗੀਆਂ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਇਹ ਸਮਝਣ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹੀ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਦੋਸ਼ੀ ਵੱਲੋਂ ਕੋਈ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਸੋਚੀ-ਸਮਝੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਪੂਰੀ ਘਟਨਾ ਅਚਾਨਕ ਲੜਾਈ ਕਾਰਨ ਹੋਈ ਸੀ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 300 ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ ਦੇ ਅਪਵਾਦ 4 ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ।

22. ਧਾਰਾ 300 ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ ਦਾ ਅਪਵਾਦ 4 ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੈ: ਅਪਵਾਦ 4.-ਦੋਸ਼ੀ ਕਤਲ ਕਤਲ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੇਕਰ ਇਹ ਅਚਾਨਕ ਝਗੜੇ 'ਤੇ ਜਨੂੰਨ ਦੀ ਗਰਮੀ ਵਿੱਚ ਅਚਾਨਕ ਲੜਾਈ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਸੋਚ-ਵਿਚਾਰ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਅਤੇ ਅਪਰਾਧੀ ਦੁਆਰਾ ਅਣਉਚਿਤ ਫਾਇਦਾ ਉਠਾਏ ਜਾਂ ਜ਼ਾਲਮ ਜਾਂ ਅਸਾਧਾਰਨ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

23. ਅਪਵਾਦ 4 ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਧਾਰਾ 300 ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੇ ਤੱਤਾਂ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਵਿਵਾਦ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਕਿ:

(i) ਕਿ ਘਟਨਾ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਸੋਚ-ਸਮਝ ਕੇ ਵਾਪਰੀ;

(ii) ਅਚਾਨਕ ਲੜਾਈ ਵਿੱਚ;

(iii) ਜਨੂੰਨ ਦੀ ਗਰਮੀ ਵਿੱਚ;

(iv) ਅਚਾਨਕ ਝਗੜੇ 'ਤੇ ਅਤੇ

(v) ਅਪਰਾਧੀ ਦੁਆਰਾ ਬੇਰਹਿਮ ਜਾਂ ਅਸਾਧਾਰਨ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਫਾਇਦਾ ਉਠਾਏ ਜਾਂ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ।

24. ਇਹ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਯੋਗ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸ਼੍ਰੀਧਰ ਭੂਯਾਨ ਬਨਾਮ ਉੜੀਸਾ ਰਾਜ, (2004) 11 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 395 ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਇਸਨੂੰ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ-

ਅਪਵਾਦ 4 ਨੂੰ ਧਾਰਾ 300 ਭਾਰਤੀ ਦੰਡ ਸੰਹਿਤਾ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ, ਇਹ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ ਕਿ ਇਹ ਕਾਰਵਾਈ - ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਪੂਰਵ-ਵਿਚਾਰ ਦੇ, ਜੋਸ਼ ਦੀ ਗਰਮੀ ਵਿੱਚ ਅਚਾਨਕ ਹੋਈ ਲੜਾਈ ਵਿੱਚ - ਅਚਾਨਕ ਹੋਏ ਝਗੜੇ ਉੱਤੇ - ਬਿਨਾਂ ਅਪਰਾਧੀ ਦੇ - ਫਾਇਦਾ ਉਠਾਏ ਅਤੇ ਜ਼ਾਲਮ ਜਾਂ ਅਸਾਧਾਰਨ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਕੰਮ ਨਾ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।

ਭਾਰਤੀ ਦੰਡ ਸੰਹਿਤਾ ਦੀ ਧਾਰਾ 300 ਦਾ ਚੌਥਾ ਅਪਵਾਦ ਅਚਾਨਕ ਲੜਾਈ ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕੰਮਾਂ ਨੂੰ ਕਵਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉਕਤ ਅਪਵਾਦ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਇੱਕ ਮਾਮਲੇ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੈ ਜੋ ਪਹਿਲੇ ਅਪਵਾਦ ਦੁਆਰਾ ਕਵਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਸਦੀ ਜਗ੍ਹਾ ਵਧੇਰੇ ਢੁਕਵੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਅਪਵਾਦ ਉਸੇ ਸਿਧਾਂਤ 'ਤੇ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਦੋਵਾਂ ਵਿੱਚ ਪੂਰਵ-ਚਿੰਤਨ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਹੈ। ਪਰ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਅਪਵਾਦ 1 ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਸਵੈ-ਨਿਯੰਤਰਣ ਦੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਘਾਟ ਹੈ, ਅਪਵਾਦ 4 ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਸਿਰਫ ਉਹ ਜਨੂੰਨ ਦੀ ਗਰਮੀ ਹੈ ਜੋ ਮਨੁੱਖਾਂ ਦੇ ਸੰਜੀਦਾ ਕਾਰਨ ਨੂੰ ਘੇਰ ਲੈਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੰਮਾਂ ਲਈ ਉਕਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ਜੋ ਉਹ ਹੋਰ ਨਹੀਂ ਕਰਨਗੇ। ਅਪਵਾਦ 1 ਵਾਂਗ ਅਪਵਾਦ 4 ਵਿੱਚ ਵੀ ਉਕਸਾਹਟ ਹੈ; ਪਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੱਟ ਉਸ ਉਕਸਾਹਟ ਦਾ ਸਿੱਧਾ ਨਤੀਜਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਦਰਅਸਲ ਅਪਵਾਦ 4 ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਭਾਵੇਂ ਕੋਈ ਝਟਕਾ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ ਹੋਵੇ, ਜਾਂ ਝਗੜੇ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਉਕਸਾਹਟ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੋਵੇ - ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਝਗੜਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ ਹੋਵੇ, ਫਿਰ ਵੀ ਦੋਵਾਂ ਧਿਰਾਂ ਦਾ ਬਾਅਦ ਦਾ ਵਿਵਹਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਂਦਾ ਹੈ। "ਅਚਾਨਕ ਲੜਾਈ" ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਆਪਸੀ ਭੜਕਾਹਟ ਅਤੇ ਦੋਵੇਂ ਪਾਸੇ ਵਾਰ। ਫਿਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਤਲ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਕਪਾਸੜ ਭੜਕਾਹਟ ਦਾ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ, ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਪੂਰਾ ਦੋਸ਼ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਜੇਕਰ ਅਜਿਹਾ ਹੁੰਦਾ, ਤਾਂ ਅਪਵਾਦ ਵਧੇਰੇ ਢੁਕਵੇਂ ਢੰਗ ਨਾਲ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਅਪਵਾਦ 1 ਹੋਵੇਗਾ। ਲੜਨ ਲਈ ਕੋਈ ਪਹਿਲਾਂ ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰਾ ਜਾਂ ਦ੍ਰਿੜਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇੱਕ ਲੜਾਈ ਅਚਾਨਕ ਵਾਪਰਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਲਈ ਦੋਵੇਂ ਧਿਰਾਂ ਗੰਭੀਰ ਮੋੜ ਨਾ ਲੈਂਦਾ ਜੋ ਇਸਨੇ ਲਿਆ ਸੀ। ਫਿਰ ਆਪਸੀ ਭੜਕਾਹਟ ਅਤੇ ਗੰਭੀਰਤਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਦੋਸ਼ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਵੰਡਣਾ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਹਰੇਕ ਲੜਾਕੂ ਨਾਲ ਜੁੜਦਾ ਹੈ। ਅਪਵਾਦ 4 ਦੀ ਮਦਦ ਲਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜੇਕਰ ਮੌਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ: (ਏ) ਬਿਨਾਂ ਸੋਚੇ-ਸਮਝੇ; (ਬੀ) ਅਚਾਨਕ ਲੜਾਈ ਵਿੱਚ; (ਸੀ) ਅਪਰਾਧੀ ਦੁਆਰਾ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਲਾਭ ਦੇ ਜਾਂ ਜ਼ਾਲਮ ਜਾਂ ਅਸਾਧਾਰਨ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ; ਅਤੇ (ਡੀ) ਲੜਾਈ ਮਾਰੇ ਗਏ ਵਿਅਕਤੀ ਨਾਲ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਅਪਵਾਦ 4 ਦੇ ਅੰਦਰ ਕੇਸ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਸਾਰੇ

ਇਸ ਵਿੱਚ ਦੱਸੇ ਗਏ ਤੱਤਾਂ ਨੂੰ ਲੱਭਣਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ। ਇਹ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡ ਸੰਹਿਤਾ ਦੇ ਅਪਵਾਦ 4 ਤੋਂ ਧਾਰਾ 300 ਵਿੱਚ ਹੋਣ ਵਾਲੀ
“ਲੜਾਈ” ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡ ਸੰਹਿਤਾ ਵਿੱਚ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਲੜਾਈ ਕਰਨ ਲਈ ਦੋ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਜਨੂੰਨ ਦੀ ਗਰਮੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜਨੂੰਨ ਨੂੰ ਠੰਢਾ ਹੋਣ ਲਈ ਕੋਈ ਸਮਾਂ ਨਾ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਇਸ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਧਿਰਾਂ ਨੇ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿੱਚ ਜ਼ੁਬਾਨੀ ਝਗੜੇ ਦੇ ਕਾਰਨ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਗੁੱਸੇ ਵਿੱਚ ਲਿਆ ਹੋਵੇ। ਲੜਾਈ ਦੋ ਜਾਂ ਦੋ ਤੋਂ ਵੱਧ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਲੜਾਈ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਭਾਵੇਂ ਹਥਿਆਰਾਂ ਨਾਲ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਆਮ ਨਿਯਮ ਨੂੰ ਬਿਆਨ ਕਰਨਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਅਚਾਨਕ ਝਗੜਾ ਕੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਹ ਇੱਕ ਸਵਾਲ ਹੈ - ਤੱਥ ਦਾ ਅਤੇ ਕੀ ਝਗੜਾ ਅਚਾਨਕ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ - ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹਰੇਕ ਕੇਸ ਦੇ ਸਾਬਤ ਹੋਏ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਅਪਵਾਦ 4 ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਲਈ, ਇਹ ਦਰਸਾਉਣਾ ਕਾਫ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਅਚਾਨਕ ਝਗੜਾ ਹੋਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਕੋਈ ਪੂਰਵ-ਵਿਚਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਹ ਅੱਗੇ ਦਿਖਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ - ਕਿ ਅਪਰਾਧੀ ਨੇ ਅਣਉਚਿਤ ਫਾਇਦਾ ਨਹੀਂ ਉਠਾਇਆ ਹੈ ਜਾਂ 'ਜ਼ਾਲਮ ਜਾਂ ਅਸਾਧਾਰਨ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਉਪਬੰਧ ਵਿੱਚ ਵਰਤੇ ਗਏ "ਅਣਉਚਿਤ ਲਾਭ" ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ "ਅਣਉਚਿਤ ਲਾਭ"।

25. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਕੇਸ ਦੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੀ ਸਮੁੱਚੀ ਸਥਿਤੀ ਇਹ ਦਰਸਾਏਗੀ ਕਿ ਅਚਾਨਕ ਜ਼ੁਬਾਨੀ ਝਗੜਾ ਹੋਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮ੍ਰਿਤਕ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਈ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਸੋਚੀ-ਸਮਝੀ ਯੋਜਨਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਦੋਵਾਂ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਚੱਲ ਰਹੇ ਸਿਵਲ ਵਿਵਾਦਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਇੱਕ ਮਾਮੂਲੀ ਜ਼ੁਬਾਨੀ ਗੱਲਬਾਤ ਅਚਾਨਕ ਸਰੀਰਕ ਹਮਲੇ ਵਿੱਚ ਬਦਲ ਗਈ।

26. ਕੈਮਿਲੋ ਵਾਜ਼ ਬਨਾਮ ਗੋਆ ਰਾਜ, (2000) 9 ਐਸਸੀਸੀ 1 ਵਿੱਚ, ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 304 ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆ:

"ਇਹ ਧਾਰਾ ਦੋ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿੱਚ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਇਹ ਧਾਰਾ ਦੋ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸਥਿਤੀਆਂ ਲਈ ਦੋ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ। (1) ਜੇਕਰ ਉਹ ਕਾਰਵਾਈ ਜਿਸ ਦੁਆਰਾ ਮੌਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਮੌਤ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣਨ ਜਾਂ ਅਜਿਹੀ ਸਰੀਰਕ ਸੱਟ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਦੇ ਇਰਾਦੇ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਮੌਤ ਹੋਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੋਵੇ। ਇੱਥੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਤੱਤ "ਇਰਾਦਾ" ਹੈ; (2) ਜੇਕਰ ਕਾਰਵਾਈ ਇਸ ਗਿਆਨ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਨਾਲ ਮੌਤ ਹੋਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ ਪਰ ਮੌਤ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣਨ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਇਰਾਦੇ ਜਾਂ ਅਜਿਹੀ ਸਰੀਰਕ ਸੱਟ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਜੋ ਮੌਤ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣਨ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੋਵੇ। ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਸਰੀਰ ਦੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹਿੱਸੇ 'ਤੇ ਡੰਡਾ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਨੂੰ ਇੰਨੀ ਤਾਕਤ ਨਾਲ ਮਾਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮਾਰਿਆ ਵਿਅਕਤੀ ਉਸਦੀ ਮੌਤ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਗਿਆਨ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ
ਮਾਮਲਾ ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਾਂਗ ਧਾਰਾ 304 ਆਈਪੀਸੀ ਦੇ ਭਾਗ II ਵਿੱਚ ਆਵੇਗਾ।"

27. ਦੁਬਾਰਾ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਦੇਵ ਨਾਥ ਰਾਏ ਬਨਾਮ ਬਿਹਾਰ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ ਆਦਿ, ਏਆਈਆਰ 2017 ਐਸਸੀ 5428 ਨੇ ਦੇਖਿਆ-

"ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੀ ਸਮੁੱਚੀਤਾ ਅਤੇ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਸਬੂਤਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖਦੇ ਹੋਏ, ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸਿਰਫ਼ ਦੋਸ਼ੀ - ਪਰਸ਼ੂਰਾਮ ਰਾਏ ਸੀ ਜਿਸਨੇ ਮੋਹਨ ਰਾਏ 'ਤੇ ਤਲਵਾਰ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਦੇ ਹਮਲੇ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਗੰਭੀਰ ਸੱਟ ਲੱਗੀ ਸੀ, ਅਤੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਮੋਹਨ ਰਾਏ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਹਸਪਤਾਲ ਲਿਜਾਂਦੇ ਸਮੇਂ ਉਕਤ ਸੱਟ ਨਾਲ ਦਮ ਤੋੜ ਗਿਆ।"

ਇਹ ਘਟਨਾ ਉਸ ਸਮੇਂ ਵਾਪਰੀ ਜਦੋਂ ਮ੍ਰਿਤਕ ਵਿਵਾਦਿਤ ਜ਼ਮੀਨ ਤੋਂ ਵਾਪਸ ਆ ਰਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨਾਲ ਲੱਗਦੇ ਖੇਤ ਵਿੱਚ ਝੋਨੇ ਦੇ ਬੂਟੇ ਲਗਾਉਣ ਵਿੱਚ ਰੁੱਝੇ ਹੋਏ ਸਨ ਜਿੱਥੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੋਹਨ ਰਾਏ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਜ਼ਮੀਨ ਪਾਰ ਕਰਦੇ ਦੇਖਿਆ। ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਕਤਲ ਲਈ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਵੱਲੋਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਯੋਜਨਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਚਸ਼ਮਦੀਦ ਗਵਾਹਾਂ ਨੇ ਉਸ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਗਵਾਹੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ - ਵਕੀਲ ਰਾਏ ਆਇਆ ਅਤੇ ਮੋਹਨ ਰਾਏ ਨਾਲ ਝਗੜਾ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪਿਆ ਜਦੋਂ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਹੋਰ ਮੈਂਬਰ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਗਏ। ਝਗੜਾ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਅਚਾਨਕ ਭੜਕਿਆ ਬਲਕਿ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਯੋਜਨਾ ਦੇ ਵਧਦਾ ਵੀ ਗਿਆ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਸਹੀ ਕਿਹਾ ਹੈ, ਸਾਰੀ ਘਟਨਾ ਆਪਣੇ ਆਪ ਹੀ ਕਾਬੂ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੋ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਵੀ ਥੋੜ੍ਹੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਹੀ ਕਾਬੂ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੋ ਗਈ।

ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਭਾਵੇਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਮੁਲਜ਼ਮ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 302 ਅਤੇ 302/149 ਆਈਪੀਸੀ ਤੋਂ ਧਾਰਾ 304 ਭਾਗ-II ਆਈਪੀਸੀ ਵਿੱਚ ਬਦਲਣ ਵਿੱਚ ਜਾਇਜ਼ ਠਹਿਰਾਇਆ, ਪਰ ਮੁਲਜ਼ਮ ਨੂੰ ਘੱਟ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣਾ ਜਾਇਜ਼ ਨਹੀਂ ਸੀ..."

28. ਪੀ.ਡਬਲਿਊ 5-ਡਾ. ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ 'ਤੇ ਨਜ਼ਰ ਮਾਰਨਾ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ। ਅਰਵਿੰਦ ਕੰਵਰ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪੋਸਟਮਾਰਟਮ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ - ਸੱਜੇ ਕੰਨ ਦੇ ਉੱਪਰ - ਸੱਜੇ ਪੈਰੀਟਲ ਖੇਤਰ 'ਤੇ 4" ਅਤੇ 10" ਆਕਾਰ ਦਾ ਇੱਕ ਕੱਟਿਆ ਹੋਇਆ ਜ਼ਖ਼ਮ ਸੀ ਅਤੇ ਸੱਜੇ ਹੱਥ ਦੀ ਉਂਗਲੀ 'ਤੇ 1" ਆਕਾਰ ਦਾ ਇੱਕ ਹੋਰ ਕੱਟਿਆ ਹੋਇਆ ਜ਼ਖ਼ਮ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਗਵਾਹੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ "ਦਿਮਾਗ ਭੀੜਾ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਖੋਪੜੀ 'ਤੇ ਕੋਈ ਫ੍ਰੈਕਚਰ ਨਹੀਂ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ"। ਹਾਲਾਂਕਿ ਕਰਾਸ ਇਮਤਿਹਾਨ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ - ਇੱਕ ਜਗ੍ਹਾ 'ਤੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਖੋਪੜੀ 'ਤੇ ਸੱਟ ਨੰਬਰ 2 'ਗੰਭੀਰ' ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ - ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਦਿਮਾਗ ਵਿੱਚ ਖੂਨ ਵਗਿਆ। ਇਹ ਖਾਸ ਤੱਥ ਪੋਸਟਮਾਰਟਮ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਸੱਟ ਦੇ ਕਾਰਨ ਬਾਰੇ, ਪੀ.ਡਬਲਿਊ5 ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ - ਇਹ ਤਿੱਖੀ ਧਾਰ ਵਾਲੀ ਚੀਜ਼ ਨਾਲ ਵਾਰ ਕਰਨ ਨਾਲ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਖੋਪੜੀ ਦੀ ਸੱਟ ਦੀ ਡੂੰਘਾਈ ਤਾਕਤ ਅਤੇ ਗਤੀ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਇਸ ਸਟੈਂਡ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਦਾ ਹੈ - ਕਿ ਇਹ 'ਖੋਪੜੀ ਦੀ ਸੱਟ' ਸੀ ਨਾ ਕਿ 'ਖੋਪੜੀ ਦੀ ਸੱਟ'। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ - ਸਿਰ ਦੀ ਸੱਟ ਦੀ ਡੂੰਘਾਈ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਮਾਪਿਆ ਜੋ ਸੱਟ ਦੇ ਵਰਗੀਕਰਨ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ।

29. ਅਸੀਂ ਇਹ ਨੋਟ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਸਿਰ 'ਤੇ ਸੱਟ ਲੱਗਣ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਐਕਸਟਰਾ-ਡਿਊਰਲ ਅਤੇ ਸਬ-ਡਿਊਰਲ ਹੇਮੇਟੋਮਾ ਹੋਇਆ। ਅਸੀਂ ਇਸ ਤੱਥ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਹਾਂ ਕਿ

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲੱਛਣ ਕਈ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵਿਕਸਤ ਹੋਣ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਘੰਟੇ ਲੱਗ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਵੀ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਪੋਸਟਮਾਰਟਮ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ ਪਿਛਲੇ ਡਾਕਟਰੀ ਇਤਿਹਾਸ ਅਤੇ ਸਥਿਤੀ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਨੂੰ ਜਾਣਨਾ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਪੋਸਟਮਾਰਟਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਡਾਕਟਰ ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਆਮ ਬਿਆਨ ਕਿ ਉਸਨੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮੌਜੂਦਾ ਡਾਕਟਰੀ ਸਥਿਤੀ ਬਾਰੇ ਕਾਰਨਾਤਮਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਮੋਦੀ, ਟੈਕਸਟਬੁੱਕ ਆਫ਼ ਮੈਡੀਕਲ ਜੂਰੀਸਪ੍ਰੂਡੈਂਸ ਐਂਡ ਟੌਕਸੀਕੋਲੋਜੀ, ਦੇ ਅੰਸ਼ ਨੂੰ ਨੋਟ ਕਰਨਾ ਹੋਰ ਵੀ ਢੁਕਵਾਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਇਹ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ

ਇਹ ਗੱਲ ਯਾਦ ਰੱਖਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸਿਰ 'ਤੇ ਥੋੜ੍ਹੀ ਜਿਹੀ ਸੱਟ ਲੱਗਣ ਨਾਲ - ਕਿਸੇ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਵਿੱਚ ਦਿਮਾਗੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਖੂਨ ਵਹਿ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੋ ਪਹਿਲਾਂ ਉਮਰ ਜਾਂ ਬਿਮਾਰੀ ਕਾਰਨ ਇਸ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੈ।

30. ਉਪਰੋਕਤ ਰਾਏ ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਖੋਪੜੀ 'ਤੇ ਸੱਟ ਨੰਬਰ 2 ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਖੂਨ ਵਹਿ ਗਿਆ ਜਿਸਦਾ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਹਿਸਾਬ ਨਹੀਂ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਹਮਲੇ ਦੀ ਤਾਕਤ ਅਤੇ ਗੰਭੀਰਤਾ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਹਮਲਾ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਸੰਭਾਵਿਤ ਮੌਤ ਦੇ ਕਾਫ਼ੀ ਗਿਆਨ ਦੇ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਜੇਕਰ ਉਸਦਾ ਇਰਾਦਾ ਅਜਿਹੀ ਸੱਟ ਲਗਾ ਕੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦਾ ਕਤਲ ਕਰਨ ਦਾ ਹੁੰਦਾ, ਤਾਂ ਉਸਨੇ ਕਾਫ਼ੀ ਤਾਕਤ ਨਾਲ ਹਥਿਆਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਹੁੰਦੀ ਅਤੇ ਉਸ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਨਿਸ਼ਚਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਖੋਪੜੀ ਟੁੱਟ ਜਾਂਦੀ। ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਇਸ ਖਾਸ ਪਹਿਲੂ ਪ੍ਰਤੀ ਕੁਝ ਸਤਿਕਾਰ ਦਿਖਾਉਣ ਲਈ ਪਾਬੰਦ ਹੈ।

31. ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਮੌਤ ਤੁਰੰਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ, ਪਰ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਮੌਤ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਬਾਅਦ ਖੂਨ ਵਗਣ ਕਾਰਨ ਹੋ ਗਈ। ਜਦੋਂ ਹਥਿਆਰਾਂ ਨਾਲ ਲੈਸ ਦੋਸ਼ੀ ਸਮੂਹ ਦੇ ਕਈ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੇ ਮ੍ਰਿਤਕ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ, ਤਾਂ ਇਹ ਦੇਖਣਾ ਹੈਰਾਨੀਜਨਕ ਹੈ ਕਿ ਸਿਰਫ਼ ਦੋ ਸੱਟਾਂ ਲੱਗੀਆਂ ਹਨ, ਉਹ ਵੀ, ਸਿਰਫ਼ ਦੋ ਸਾਧਾਰਨ ਸੱਟਾਂ ਲੱਗੀਆਂ ਹਨ; ਬੇਸ਼ੱਕ, ਅਜਿਹੀ ਇੱਕ ਸਾਧਾਰਨ ਸੱਟ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਘਾਤਕ ਸਾਬਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਸਥਿਤੀ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦਾ ਮੌਤ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣਨ ਦਾ ਕੋਈ ਇਰਾਦਾ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਸਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਖੋਪੜੀ 'ਤੇ ਸੱਟ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ ਹਥਿਆਰ ਮੌਤ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਮੌਤ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣਨ ਜਾਂ ਅਜਿਹੀ ਸਰੀਰਕ ਸੱਟ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਦੇ ਇਰਾਦੇ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ ਜੋ ਮੌਤ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਅਪਰਾਧ ਧਾਰਾ 300, ਆਈਪੀਸੀ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਆਈਪੀਸੀ ਦੇ ਭਾਗ 304, ਦੇ ਅੰਦਰ ਆਵੇਗਾ।

32. ਇਸ ਲਈ, ਅਸੀਂ ਮੰਨਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਮਨੋਜ ਕੁਮਾਰ, ਰੰਗੀਲ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ

[1] ਮੋਦੀ, ਏ ਟੈਕਸਟਬੁੱਕ ਆਫ਼ ਮੈਡੀਕਲ ਜੂਰੀਸਪ੍ਰੂਡੈਂਸ ਐਂਡ ਟੌਕਸੀਕੋਲੋਜੀ, 25ਵੀਂ ਐਡੀਸ਼ਨ, ਪੰਨਾ 701

[2] ਆਈਡੀ. 704 ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਜ਼ਾਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਹਨ।

ਧਾਰਾ 304 ਭਾਗ II ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 300 ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਲਈ, ਧਾਰਾ 302 ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਸੋਧਦੇ ਹੋਏ, ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਦਸ ਸਾਲ ਦੀ ਮਿਆਦ ਲਈ ਸਖ਼ਤ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਸਾਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਹੁਣ ਤੱਕ 11½ ਸਾਲ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੈਦ ਕੱਟ ਚੁੱਕੇ ਹਨ, ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ, ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਲੋੜੀਂਦਾ ਨਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਤੁਰੰਤ ਰਿਹਾਅ ਕਰਨ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

33. ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ, ਇਹਨਾਂ ਅਪੀਲਾਂ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਉਪਰੋਕਤ ਸ਼ਰਤਾਂ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਅੰਕਿਤ ਗਿਆਨ ਅਪੀਲਾਂ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਡਿਸਕਲੇਮਰ :- ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

Megha Tak

Advocate Megha Tak